

OMANIMED EESTI JA UNGARI KASUTUSES

Annika Hussar, Tiina Rüütmaa

Ülevaade. Artikkel käsitleb eesti ja ungari eesnimede rahvuspäraseks kujunemist. Ungaris hakkas ungaripäraseid eesnimesid tarvitusse tulema 18. sajandi lõpus, Eestis soovitati eestipäraseid nimesid alates 19. sajandi lõpust, nende leviku kõrgaeg oli 1930. aastate keskel. Eesti olulisema eeskujuna eestipärase nime suunas liikumisel on nimetatud Soomet, kaugemana muu hulgas Ungarit. Paralleele leidub soovitatud ning kasutusele tulnud nimevalikus ja nimerühmade kasutuse rõhuasetustes, omakeelsete nime mõju järgnevale nimetarvitusele on aga olnud erinev. Siinses artiklis on käsitletud muutuste ning nimerühmade üldisi jooni. Keskendutud on eesnimedele, perekonnanimede muutused leiavad nimetamist niivõrd, kui see on oluline üldise tausta loomiseks.

Võtmesõnad: onomastika, eesnimed, eesti keel, ungari keel

Lähtekoht

Eestipärase nime soovimisest ja levimisest rääkides nimetatakse, et siinsetele algatajatele ja eestvedajatele olid eeskujuks teistes maades toimunud analoogsed protsessid. Rahvusromantilised meeleolud paljudes Euroopa maades 18. sajandi lõpus ja 19. sajandil kombinatsioonis huviga rahvapärимuse vastu ning vanade impeeriumide lagunemine tõid kaasa huvi vanade omakeelsete nime vastu (Leibring 2016: 208–209). Perioodi on iseloomustatud ka kui rahvuste ehitamise protsessi, mis kasutab varasemaid etnilisi ja folkloorseid traditsioone, et kujundada arusaam rahvuslikust järjepidevusest, ühistest väärtushinnangutest, sümbolitest ja jagatud minevikukäsitlusest (Tamm 2018: 18–21). Omakeelseid nimesid on seostatud kujunevale rahvusele oluliste tegelike või väljamõeldud kangelastega (vt nt Farkas 2017: 141–142), nende kasutust võib niisiis pidada rahvussümbolite loomise osaks: möödunud aegade

kangelased leidsid nimede kaudu tee kaasaega, rõhutades nii ühist minevikku. Viktor Karády ja István Kozma (2002: 10) on perekonnanimede ungaripärastamist käsitlenud rahvuse ehitamise protsessi sümbolilooma osana, samalaadset funktsiooni võib omistada ka omakeelsete eesnimede levikule.

Villem Ernits (1921: 18) on Eesti olukorda kirjeldades toonud esile, et saksa mõju nimedes on iseloomulik kõigile neile rahvastele, kes on Euroopa kultuuriga kokku puutunud sakslaste kaudu, eriti sakslastest ida poole jäävatele väikerahvastele: slovenidele, ungarlastele, slovakkidele, tšehhidele, leedulastele, lätlastele ja eestlastele. Nimesid kui kultuuri sümboleid võidakse muuta nii võõrast kultuuri omaks võttes kui ka oma rahva kultuurteadvuse kasvades omakeelsust esikohale seades (Ernits 1921: 20–21). Nimemuutmise näidetena toob Ernits esile Ungari ning põhjalikumalt Soome (1921: 21–23). Ka teised autorid on Eesti puhul nimetanud eeskätt Soome mõju (nt Henno 2001: 73), sealt oli otsekontaktide kaudu ilmselt eeskuju hõlpsam leida. Soome uurijad viitavad omakorda sarnastele protsessidele Euroopas, mainitakse nt Tšehhit ja Ungarit (Paikkala 2004: 90–95). Eesti-Soome võrdluses võib täheldada, et omakeelsete eesnimede kasutuseletulek on üsna sarnane ning erinevus on pigemini ajaline – Soomes jõudsid soomepäraseid nimed laiemasse levikusse paarkümmend aastat varem (Kiviniemi 2006: 271–275). Ungari samalaadsed muutused on märgatavalt varasemad ning rahvuslikkus nimedes mõnevõrra teise sisuga. Mainida tuleb, et keeleuendusliikumise puhul on Eesti eeskujuna samuti viidatud just Ungarile (Raag 2008: 148). Seepärast on huvitav vaadata, mis osas on meile kaudseks eeskujuks olnud Ungari nimekasutuses Eesti omaga ühiseid jooni, mis kujul nimede rahvuslikkus avaldus, milliseid võtteid rahva eneseteadvuse kasvule kaasaaitamiseks sobivaks peeti.

I. Ajalugu. Rahvuslik ärkamine

Eestis on eestipäraseid eesnimed seotud otseselt rahvusliku eneseteadvuse tõusuga 19. sajandi II poolel. Eestimaal ja Liivimaa kubermang olid mõlemad alates 18. sajandi algusest Vene tsaaririigi osad. Et ülemklass koosnes valdavalt sakslastest, oli Eesti ala jätkuvalt saksa keele ja kultuuri mõju all. Tollane Eesti elanikkond oli põhisosas talupojarahvas. 19. sajandi alguses kaotati pärisorjus (1816 Eestimaal ja 1819 Liivimaal) ning talupojad said perekonnanimed (1823–35). Pärisorjusest vabanemine võimaldas vabamat liikumist, sh linnadesse, kus vajati töökäsi. Arenema hakkas tööstus ja raudtee. Eesti talurahvas seas oli juba pikaajaline hariduse traditsioon (17. sajandi lõpust alates). Silmaringi ja vabaduse laienedes kasvas ka eneseteadvus, millele lisasid indu estofiilid ning esimesed eestlaste seast võrsunud haritlased. Nende eestvedamisel sündis rahvus-eepos „Kalevipoeg“, ilmus omakeelset kirjandust, anti välja ajalehti, kalendreid. 1869 toimus esimene eesti laulupidu. Rahvusliku liikumise osaks said ka kõrgema astme eestikeelset haridust taotlenud Aleksandrikooli liikumine, laulu- ja mänguseltside ning põllumeeste seltside asutamine jne.

19. sajandi Eesti oli siiski vaid väike piirkond suures Vene tsaaririigis ning selle põhielanikkond, eestlased, ühiskonnas madalal positsioonil. Eesti keel sai riigikeeleks alles 1918. aastal, kui Eesti iseseisvus, seni oli asjaajamisekeel vene keel, ajaloolistel põhjustel oli olulisel kohal ka saksa keel. Eesti keeles ilmus siiski nii aja- kui ka ilukirjandust, kooliõpikuid ja muidugi kirikukirjandust, korduvalt on rõhutatud eestlaste lugemishuvi.

Ungari rahva ajalugu on eestlaste omaga võrreldes olnud vägagi erinev. Ungarlased pole küll alates maa hõivamisest olnud alati oma maal peremehed, kuid on ometi olnud kogu aeg esindatud kõigis ühiskonnakihtides.

18. sajandil pärast türklaste võimu alt vabanemist sai Ungarist Habsburgide dominiooni osa, millel oli siiski teatud enesemääramisõigus. Ungaris nagu Eestiski valitses pärisorjus, ent pärisorjade

olukord oli seal üldjuhul märksa parem. Tänu sellele, et ungarlastel oli ka oma rahvusest kõrgklass, ei pärssinud pärisorjus kultuuri ja keele arengut samavõrd kui Eestis. Ühiskonnas oli ametliku ladina (lühematel saksastamisperioodidel ka saksa) keele kõrval üldiselt kasutusel ka ungari keel. Kohustusliku ainenä viidi see gümnaasiumides ja ülikoolides sisse juba 1792, 1844 sai ungari keel ka parlamendikeeleks (Kiefer 2003: 104).

18. sajandi lõpp tõi Ungaris valgustusideede mõjul kaasa rahvuslike meeleolude tõusu, alguse sai keeleuuendusliikumine (vt Farkas 2017: 139), ilmuma hakkasid esimesed ungarikeelsed ajalehed ja ajakirjad (Kiefer 2003: 104–109).

19. sajandi alguseks oli absolutistlik monarhia jõudnud kriisi, riiki üritati reformida, muuhulgas anti pärisorjadele võimalus end vabaks osta. Varem põhiliselt haritlaskonnas levinud keeleuuendusideed jõudsid kõigisse ühiskonnakihtidesse. Petőfi ja tema mõttekaaslased värskendasid uuendatud keelt rahvakeeleks (Kiefer 2003: 104–109). Euroopas leviv revolutsioonide laine jõudis 1848. aastal ka Ungarisse. Esialgu edukas revolutsioon suruti küll lõpuks Tsaarivõimade abiga maha, ent ungarlased suutsid oma positsioone märgatavalt tugevdada ja saavutasid Austria-Ungari kaksikkeisririigi moodustamise.

2. Omakeelsed nimed Eestis

Henn Saari sõnutsi on laiemalt võttes eesti nimed kõik need nimed, mida eestlased oma lastele panevad (Saari 1988: 183). Neid nimesid on ta kirjeldanud järgmiste rühmadena: I eestikeelsed nimed: 1) muinaseesti, ristiusustamiseelsed nimed, 2) laennimed, keskajal laenatud eesti keeles hästi mугanenud nimed, 3) kunstlikult loodud uued nimed; II võõrkeelsed eesnimed (sh vanem ja uuem kihistus) (EKK 2007: 686–687, Saari põhjal).

Uute nimede levitajana oli oluline roll kalendrikirjandusel. Endel Annus (2000: 139–140) on kirjeldanud esimeste eestipäraseid nimesid sisaldanud allikatena J. H. Rosenplänteri „Beiträget“

(J. W. L. Luce soovitatud laennimed ning tema oma eestindused), J. Hurda ÕES-i 1879. aasta kalendrit ning alates 1881. aastast uute rahvapäraste nimedega „Kasulist Talurahva Kalendrit“ jne. Kalendrid olid tookord populaarne lugemisvara ning neid ilmus rohkesti.

Eesti nime esimene süstemaatiline sisustaja võis olla Mats Tõnisson, kes oma nimesisult uuenduslikes kalendrites soovib täiesti uusi, senistest erinevaid nimesid. Tõnissoni on ka järgmiste nimepakkujate eeskujuks tunnistanud (Annus 2000: 141). Teistega võrreldes on Tõnissoni puhul täheldatud mõningaid jooni, mis osutavad, et ta on aru pidanud, milline õieti eestlase eesnimi peaks olema (Rajandi, Tarand 1970: 127).

Esimeses, 1882. aasta kalendris on uuendused veel tagasihoidlikud. Pakutud võõrapärased nimed on kirjas eestipäraselt (nt **Agaata*¹, **Vaustiine*; *Konstantiin*, *Otomaar*). Peale selle on ta kalendreis tavapäraste rahvusvaheliste nimede asemel või kõrval esitanud nende mugandunud eesti vasteid (nt **Kadri*, **Kata*, **Katariina*; *Jaan*, *Juhan*, *Johanes*). Nende kõrval on ka mõned sellised nimed, mis seni mingil viisil kalendrisse polnud pääsenud (nt *Kalev*, *Sulev*, **Juta*, **Salme*, *Kiirus*, **Naadi*, **Piiba*) (Moorits 2000: 22–24). Esimeste näidete puhul võib arvata, et need on kirjandusest nopitud, ent viimased teada olevalt varem avalikkuses esinenud polnud.

Eestipäraste nimede soovitude aegu 19. sajandi lõpus – 20. sajandi alul peetud arutlused võtab kokku Julius Mägiste, kes nimetab eestipärastena 1) eestitüvelisi muinas-, ristiusustamiseel-seid nimesid, 2) kunstlikult loodud nimesid, 3) võõra algupäraga, kuid sajandite jooksul eesti keeles mугanenud nimesid, 4) eestlaste seas koduseks saanud häälikuliselt kujult eestilisi soome ja vähe-mal määral teisi skandinaavia nimesid (Mägiste 1936: 13). Teise ja neljanda rühma puhul peab ta silmas raamatule eelnevatel küm-nenditel sündinud suhteliselt uut nimeloomingut või kasutusse lisandunud nimesid. Mägiste viitab diskussioonile selle üle, kas laennimesid tohib üldse eestipärastena soovitada, kuid kinnitab,

---

¹ Tärniga on artiklis tähistatud naisenimed.

et raamatu ettevalmistajad on olnud ühel meelel, et keegi Euroopa kultuurrahvastest pole oma omakultuuri püüdlustest hoolimata püüdnud vabaneda taolisest mугanenud rahvusvahelisest nimepärandist – need pole orjamärgid, vaid viitavad Euroopa kultuuri-tervikusse kuulumisele (Mägiste 1936: 13). Ta nimetab ka, et päris omakeelseks nimevaraks pole aeg veel küps seepärast, et omakeelne nimistu pole välja kujunenud ning valik on napp, seda eriti naise-nimede osas. Lisaks tuleb ta meelde tava anda perekonnas nimesid järgmisele põlvele edasi, mis samuti tähendab rahvusvaheliste nimede jätkuvust. (Mägiste 1936: 14)

3. Omakeelsed nimed Ungaris

Ungari eesnimeentsüklopeedia („Keresztnevek enciklopédiája“) käsitleb ungari nimena nii ungari algupärandnimesid, laennimesid kui ka hilisemal ajal loodud või taaskasutusse tulnud vanu nimesid. Ungari täielikemas nimeloendis on 2606 ristinime, neist 1163 mehe- ja 1443 naisenime. (Fercsik, Raátz 2009: 14–21)

18.–19. sajandil käsitleti ungari nimena eelkõige ungaripäraseid nimesid ja selleks ajaks oluliselt ahenenud ungari nimevaramut püüti nii laiendada kui ka ungaripärastada (vt nt Farkas 2017: 139–140; Vincze 2007: 802–803; Fercsik, Raátz 2009: 20–21; Slíz 2016: 250–251). Tamás Farkas nimetab 18.–19. sajandil loodud rahvuslike nimede moodustustüüpidega 1) vanade ungari nimede taaselustamist, 2) uute nimede loomist, 3) rahvusvahelistele nimedele ungari vaste loomist ja 3) mehenimedele naisvaste loomist (Farkas 2017: 140, vt ka Fercsik, Raátz 2009: 14–21).

Esimesse rühma kuuluvad peamiselt eelkristliku aja nimed, mida olid kandnud Ungari ajaloos olulised isikud (*Attila*, *Aladár*, *Csaba*), ent nende hulgas oli ka pseudoajaloolisi nimesid (*Zalán*). Osa taaselustatud nimedest on selgelt ungari algupära (*Bors* ‘pipar’, *Ajándék ‘kingitus’), ent nende seas on ka muud päritolu nimesid (nt türgi *Tas*, *Zoltán*). Kõnealuselised nimed leiti enamasti vanadest ürikutest ja dokumentidest, kusjuures nii mõnigi taaselustatud nimi

erineb oma ajaloolisest eeskujust, kuna vanu tekste ei osatud õigesti lugeda (nt *Zoltán, Géza*). (Farkas 2017: 141–142, vt ka Fercsik, Raátz 2009: 20–21)

Uusi nimesid löid enamasti kirjanikud (vt nt Fercsik, Raátz 2009: 21, Slíz 2016: 250–251), kasutades alusena üldsõnu (*Tünde < *tündér* ‘haldjas’ või olemasolevaid nimesid *Jolán < *Jóleány < *jó* + *leány* ‘hea tüdruk’) (Farkas 2017: 142).

Rahvusvahelistele nimedele ungari vaste leidmiseks 1) tõlgiti see ungari keelde (nt *Konstantin* > *Szilárd* ‘kindel, tugev’, *Viktor* > *Gyöző* ‘võitja’); 2) ühendati tõlkimine ja vanade nimede taas-elustamine (nt *Flóra ~ *Virág ‘lill’) või 3) nimi ungaripärastati vaid osaliselt (*Ernest* > *Ernö*) (Farkas 2017: 143).

Kuna naisenimesid õnnestus vanadest ürikutest leida väga vähe, tuleb eraldi esile tõsta mehenimedele naisvaste loomist, mida enamasti tehti deminutiivsufiksi abil, nt *János* > *Janka, *György* > *Györgyi, *Szilárd* > *Szilárdka (Farkas 2017: 143–144; Fercsik, Raátz 2009: 20–21).

4. Eestipärased eesnimed Eestis. Soovitamine ja levik

Uute nimede vastuvõttu soodustas lisategurina üleüldine nimepõud, s.t veel 18. sajandi alguses valitsenud olukord, kus aktiivne nimerepertuaar koosnes mõnekümnest nimest (Rootsmäe 1969: 623–624), enam ei toiminud.

Eestipäraseid eesnimesid hakati soovitama 19. sajandi lõpu-kümneditel eeskätt kalendrites. Peale selle tulevad arvesse tege-laste nimed rahvusromantilises kirjanduses, samuti eeposes. „Nime peab keegi kandnud, nii-öelda nimeks pühitsenud olema, olgu see kas või kirjandusteose väljamõeldud tegelane“ (Roos 1962: 421).

Tõnissoni uuenduslikud nimed leidsid ka toetajaid, talle sekun-deeris Karl August Hermann, kes Tõnissoni kritiseerinutele vas-tas: „Kui ladina, kreeka, vene, saksa ja juudi keelest võib inimes-tele nimesid võtta, siis miks mitte eesti keelest? Aeg saab näitama, kas ja kui palju neist nimedest, mis minu ja Tõnissoni kalendris on,

pruukida võetakse ja kui palju neid tõesti sündsad on, aga mõte, mis neid on loonud, on päris õige.“ (Annus 2000: 141)

Kui kõrvale jätta esimene eesti nimeraadat, Juhan Kurriku „Nimede raamat“ (1901), mis asus opositsiooni omakeelsete nimede soovitajatega ning pakkus välja ainult rahvusvahelisi, traditsioonidega nimesid (nimedeks ei peaks saama „kõiksugu lihtlabased sõnad“ (Kurrik 1901: 7)), siis järgmise süstemaatilise nimevaliku esitas Ansomardi (1903), kes lähtus seisukohast, et kohanimedes leidub meie varasemat isikunimevara, ning lõi isikunimesid omakorda kohanimedes esinevate tüvede põhjal. Oma soovitused (1911, 1921) ja põhjenduse esitas ka Oskar Kallas: „Ja nüüd uued nimed. Ega nad nimed ei ole. Nad on lihtsalt sõnad: omadussõnad, pääsõnad, tegusõnade kujud jne. Mis õigusega neid nimedeks soovitatakse? Sellesama õigusega, mille järel kõik nimed on sündinud .. Ainsaks vaheks oleks, et uued nimed uued on ja et me siin omad nimed omast keelest katsume võtta.“ (Kallas 1911: 18) Kallas on vanade nimede puhul esitanud F. J. Wiedemanni sõnaraamatus esinenud nimesid, muude puhul viidanud ristiusustamisele nimevarale, rahvaluulele, kunstlikult loodud nimedele, mille aluseks on eelistatud kirjakeeles võõramat tüvevara.

Kokku soovitati 19. sajandi lõpukümnenditel ja 20. sajandi alguses erinevates allikates kokku umbes 2700 uut nime (u 1000 naise- ja 1700 mehenime). Neist ligi pooled on sellised, mida teada olevalt mitte kunagi lastele nimeks pole valitud (naisenimedest on tarvitamata jäänud kolmandik, mehenimedest üle poole). Laiatarbenimeks (üle 1000 kandja) sai neist 92 naisenime ja 77 mehenime. (Hussar 2007: 148) Et populaarseimate kalendrinimede hulgas on ka ridamisi laennimesid, mille kasutamisse ehk 19. sajandi lõpu aegu vahe oli sisse tulnud, ent mis eestlastele päris tundmatud ei olnud, osutub kasutusse läinud päris uute nimede osa veelgi tagasihoidlikumaks.

Esimesed eestipäraseid naisenimed hakkasid levima juba sajandivahetuse aegu, mõnes piirkonnas jõudsid need aastaks 1900 isegi populaarsemate nimede hulka (Hussar 2015: 59, 63).

Eesti riigi sündides muutusid eestipärased nimed aktuaalseks 1930. aastate keskel. Seaduse lihtsustamise ning asjaajamise hõlbustamisega suunati rahvast võõrapäraseid (eeskätt) perekonnanimesid eestistama. Eestistamise kõrgaeg algas 1934. aastal ning kestis teise maailmasõja alguseni. Eestistati põhiliselt perekonnanimesid, eesnimede eestistamine jäi suhteliselt tagasihoidlikuks (Rava 1935: 298). Küllap neid loeti edasiantavate perekonnanimedega võrreldes sedavõrd kaduvaks.

5. Ungaripärased nimed Ungaris. Levik

Kristluse leviku algusest olid Ungaris muutunud eesnimedena (ung *utónév*² 'järelnimi') üha tavapärasemaks kristliku taustaga nimed. Vanade ungari nimede hulk vähenes, kuni need 13.–14. sajandil peaaegu täiesti kadusid (Farkas 2017: 138; Fercsik, Raátz 2009: 12). Nimevaramu kitsenemine jätkus 18. sajandi lõpuni (Vincze 2007: 802). 14. sajandil hakkas ungarlastel välja kujunema ka perekonnanimede süsteem (Slíz 2016: 251; Hajdú 2010: 8), esialgu peamiselt aadlkonna hulgas; kohustuslikuks said perekonnanimed 1787. aastal (Slíz 2016: 251).

Ungaripäraste nimede levik on seotud romantismi ja valgustusideede ning neist tuleneva rahvusliku eneseteadvuse tõusuga (Farkas 2017: 139). Uute nimede vajadus tulenes ka nimede hulga äärmuslikust vähenemisest eelneval perioodil (Vincze 2007: 802). Rahvuslikud või rahvuslikuks peetud nimed hakkasid levima alates 18. sajandi lõpust seoses valgustusideede ja romantismi levikuga. Samal ajal sai alguse ka perekonnanimede ungaripärastamine, mis sai hoo sisse siiski alles 19. sajandi teisel poolel (Farkas 2017: 139–140; Farkas 2015; Maitz, Farkas 2008: 168–169). Nimekandjad said endale ise meelepärase nime luua (Slíz 2016: 251). Tuntuimad nimevahetajad olid luuletaja Sándor Petőfi ja keeleteadlane Pál Hunfalvy, enne nimemuutust vastavalt Petrowitsch ja Hunsdorf

² Ungari traditsioonis on perekonnanimi eespool, sellele järgneb isikule antud nimi, *järelnimi* (vrd eesti *eesnimi*).

(Almberg 1880 – viidatud Paikkala 2004: 91). Samal ajal propageeriti ka eesnimede ungaripärastamist, nt *Ladislav* > *László*, *Stefan* > *István*, *Alexander* > *Sándor* (Karády, Kozma 2002: 66–67), ning vanu ungari nimesid, et ungarlased naabritest eristuksid (Karády, Kozma 2002: 112).

Suurem pööre toimus nimekasutuses 19. sajandil ning see oli seotud valgustusideede mõjul alguse saanud keeleuendusega: ungari nimede levik hoogustus (Vincze 2007: 802–803; Fercsik, Raátz 2009: 14, 20–21, vt ka Farkas 2017: 139). Hakati huvi tundma oma päritolu ja ajaloo vastu, populaarseks said vanadest ürikutest ja kroonikatest leitud kuningate ja aadlike nimed (nt *Árpád*, *Zoltán*, *Gyula*, *Béla*, *Géza*), ent ungaripäraseid nimesid lisandus ka ungari romantilisest ilukirjandusest (nt **Tímea*, **Tünde*, **Dalma*, **Erikő*, **Kincső*, **Csilla*, **Etelka*) (Slíz 2016: 250–251; Vincze 2007: 804–805; Hajdú 2003: 529–534; Fercsik, Raátz 2009: 14, 20–21, vt ka Farkas 2017: 138–142). Esialgu levisid uued eesnimed vaid kitsas ühiskonnakihis, ent kuna neid löid ja kasutasid ühiskonnas mõjukad isikud, sh armastatud kirjanikud, samuti propageeriti neid nimeloendites kui ungari rahvuse ja kultuuri sümboleid, muutusid uued nimed peagi populaarseks (Farkas 2017: 139–140).

Rahvuslike nimede levik jätkus 20. sajandi algupoolel, kui rahvusküsimus taas enam tähelepanu pälvis. Iseloomulik on vanade ungari nimede ja vanadeks ungari nimedeks peetud nimede levik (nt *Attila*, *Csaba*, *Zsolt*; **Anikó*, **Csilla*, **Emese*, **Ibolya*) (Hajdú 2003: 529–530, 535–536). Pärast II maailmasõda, eriti 1940. aastatel muutis kirikuvastatus varasemaid kombeid veelgi: vähenes kristlike nimede osakaal ning kasvas ungaripäraste ja rahvusvaheliste nimede oma. Sama tendents jätkub siiani. (Vt nt Hajdú 2003: 414)

6. Omakeelsed nimed Eestis ja Ungaris

Kui vaadelda nimesid, mida on vastavalt ungari või eesti nimena esitletud ning soovitatud, leiame küllalt ühiseid jooni. Samas on selge, et mõned rühmad on vastavalt ungari või eesti nimekasutaja

jaoks olnud olulisemad või vähem olulised. Sarnasusi tuleb ette ka võtetes, mille abil uusi nimesid on moodustatud, samuti tegurites, mis mõnele nimele levikus edumaa võisid anda.

- **Ristusustamiseelsed nimed.** Need on üldsõnadele toetuvad nimed, mille tüve(de) tähendus on üldiselt arusaadav.

Paljudel taolistel eesti nimedel on läänemeresoome taust. Eestis soovitati 19. sajandi lõpus mõnd üksikut sellist taastatud nime, küll aga loodi täiesti uusi nimesid, mis matkisid paganusaegseid nimesid või kasutasid vanades dokumentides esinenud nimede tüvesid. Näiteks olid vanades ürikutes ühed tavalisemad tüved *lemb* ja *meel* (Roos 1961: 344, 352) ning nendest tuletati ka uusi nimesid. Muistsete nimede hulgas oli rohkesti liidetud, kahest tüvest koosnevaid nimesid, nt *Meelevald*, *Aulemb*. Ka neid üritati matkida, nt Mats Tõnisson soovitas *leid*-lõpulisi mehenimesid (*Lõbuleid*, *Nõuuleid*, *Õieleid* – Moorits 2000: 59–60). Ristusustamiseelseteks nimedeks loetud nimedest levisid mõned juba eestistamise kõrgaegu (kuna ka eesti materjalis polnud naisenimede kohta näiteid varasemast võtta, siis eeskätt mehenimed – *Ülo*, *Lembit*), mõned aga alles sõjajärgsetel aastatel (**Meeli*, *Meelis*).

Ungari nimeuurijad on nentunud, et taoliste taastatud nimede puhul pole alati päris selge, kas midagi on toodud taas kasutusse või on need tegelikult uued nimed, ning sama saab öelda ka eesti nimede kohta.

Ungari keeles võeti samalaadsed nimed taas kasutusse 18.–19. sajandil, nt **Bíbor* 'purpur', **Lilium* 'liilia', **Gyöngy* 'pärl', **Ajándék* 'kink', **Színes* 'värviline', **Piros* 'punane'; *Árpád* 'oder + demin', *Bajnok* 'võitja', *Bátor* 'julge', *Bors* 'must pipar', *Csikó* 'varss', *Erős* 'tugev', *Sólyom* 'pistrik', *Som* 'kontpuu'. Osa neist nimedest toetub türgi laensõnadele, nt **Enéh* 'lehm'; *Acsád* 'sugulane', *Árpád* 'oder + demin'.

Ungarlased on taastanud muu hulgas kuningate, aadlike ja väepealikute nimesid, nt *Árpád*, *Attila*, *Atilla*, *Béla*, *Géza*, *Zoltán*. Seejuures on mõned nimed vanade ürikute valessti lugemise tõttu

kasutusse tulnud esialgsest erineval kujul, nt tänapäeva *Géza* esialgsele variandile oleks lähedasem *Décse*, *Gejza*, *Gyécsa*, nimele *Zoltán* aga *Szultán* (türgi aukandjanimetusest *sultan*). (Farkas 2017: 140–142; vt ka Ladó, Bíró 2000: 61,130; Fercsik, Raátz 2009: 20–21)

Eestlastel sääraseid kõrgemast seisusest juhte polnud, ent vanema nimena on esitletud nt *Lembitut*. Arutelusid vanade nimede kaasaegse tõlgendamise kohta leidub ka eesti nimeloos. Henriku Liivimaa kroonika nimekuju *Wottele* on esitatud kui *Vötteli*, *Voo-tele*, aga ka *Vöiteli* (Mägiste 1929: 52–53), Ylo esitletud kui *Ülo* ~ *Ülu* (Mägiste 1929: 53) ning *Ilo*.

- **Laennimed.** Need on erinevatest keeltest laenatud ning muga-nenud nimed.

Eestis moodustavad laennimed kõige püsivama nimekihi, mida inimesed kõige tavalisemalt eesti nime all mõistavad. Ka neid nimesid soovitati eestipäraste nimede loeteludes, eriti selliseid nimesid, mis olid juba varem kasutusest kõrvale jäänud ja unustusse vajunud. Kuna laennimed olid mitusada aastat tavalised talupojanimed olnud, siis eestistamise kõrgajal need ei domineerinud. Populaarseks said laennimed eestistamise kõrgaja lõpupoole, 1940-ndatel (Hussar 1998: 46), olles nõnda sujuvaks üleminekuks sama tüüpi, ent teist päritolu suundumusele. Sellised nimed olid näiteks **Anne*, **Mare*, **Maret*, **Tiiu*; *Ants*, *Jüri*, *Tiit*, *Tõnis*. Teine tulemine oli laennimedel 1980-ndatel (Hussar 1998: 46), mida on tõlgendatud ka reaktsioonina venestamisele. Nt **Kadri*, **Liis*, **Triin*; *Kristjan*, *Madis*, *Priit*.

Ungari keelde on laenatud samuti ladina, germaani ja slaavi päritolu nimesid, nt **Ágnes*, **Eszter*, **Éva*, **Judit*, **Júlia*, **Katalin*, **Krisztina*, **Márta*, **Orsolya*, **Piroska*, **Zsófia*, **Edina*, **Edit*, **Ildikó*; *Adrián*, *Antal*, *Áron*, *Balázs*, *Dénes*, *Gábor*, *György*, *István*, *János*, *Mátyás*, *Miklós*, *Szilveszter*, *Imre*, *Róbert*, *Sándor*, *Vilmos*, *Zsigmond*, *László*, *Tihamér*. Ungari ja eesti erinevus on, et ungari keelde on laenatud ka türgi nimesid, nt *Ajtony*, *Ákos*, *Kálmán*, *Zongor* (vt nt Fercsik, Raátz 2009: 15, 41, 180; Ladó, Bíró 2000: 26, 76–77, 130).

Ungari nimetraditsiooni kuulub olulise osana laennimede ungaripärastamine või vähemalt kirjutamine ungari kirjaviisis, nt mehenimed *András* (*Andreas*), *István* (*Stefan*), *János* (*Johannes*), *Mátyás* (*Mathias*), *Pál* (*Paul*), *Sándor* (*Alexander*), *Tamás* (*Thomas*), *Vilmos* (*Wilhelm*); *Benedek* (*Benedikt*), *György* (*Georg*), *Ignác* (*Ignacius*), *Kristóf* (*Kristofer*), *László* (*Ladislaus*), *Miklós* (*Michael*); naisnimed *Erzsébet (*Elisabeth*), *Mária (*Maria*), *Márta (*Martha*); *Dorottya (*Dorothea*), *Katalin (*Katharina*), *Klára (*Klara*), *Krisztina (*Christina*), *Terézia (*Theresa*), *Viktória (*Victoria*), *Zsófia (*Sofia*) (vt nt Fercsik, Raátz 2009: 15–16). Erinevalt Eestist on selles traditsioonis ka püsitud.

- **Omakeelsed, kunstlikult loodud nimed.** Need on oma keele tüvedest jm elementidest koosnevad nimed.

Eestis soovitati 1930-ndatel lisaks vanade ürikunimede taastamisele ning unustatud laennimede kasutusele võtmisele veel aluseks võtta 1) tähenduselt ja struktuurilt sobivaid sõnu, 2) laenata lähisugulaskeltest, mis praktikas tähendas eeskätt soome nimesid. Nende hulgas leiduvad sellised nimed kui *Eha, *Helbe, *Helgi, *Helve, *Helju, *Hiie, *Kaja, *Laine, *Lehte, *Liivi, *Luule, *Maimu, *Pilvi, *Taimi, *Tuuli, *Vaike, *Valve, *Varje, *Virge, *Virve, *Õie, *Õnne, *Ülle; *Aare*, *Agu*, *Ilmar*, *Kalju*, *Kaur*, *Kuldar*, *Mehis*, *Neeme*, *Tarmo*, *Üllar*. Soome laenude näited oleksid *Aino, *Hilja, *Küllli; *Toivo*, *Väino*.

Ungaris olid taaskasutusse tulnud üldsõnadele toetunud nimed nt *Fehéra 'heledapäine', *Pirit 'punane'; *Apród* 'väike + demin', *Előd* 'esmasündinu', *Acsád* 'sugulane + demin', *Béla* 'sisemine osa / süda + demin', *Fodor* 'lokkis', *Tarcsa* 'kiilas + demin', *Zente* 'suure südamega'.

- **Moodustusvõtteid.** Ungari keeles tulevad esile mõned süsteemsed moodused uute nimede loomiseks, analoogseid näiteid leidub ka eesti materjalis.

Ungari keeles hakkab omanimede moodustamisel silma deminutiivsufiksitate kasutamine, nende üks funktsioone ongi varasemal

ajal olnud nime moodustamine üldsõnast, nt **Áldáska* 'õnnistus + demin', **Aranka* 'kuld + demin', **Bársonyka* 'samet + demin', **Fehérke* 'valge + demin', **Hajnalka* 'koit + demin', **Sugárka* 'kiir + demin', **Ózike* 'hirm + demin', **Szellőke* 'näkk + demin'. (Fercsik, Raátz 2009: 14)

Eesti keeles on deminutiivsufikseid kasutusel väga vähe, samuti ka nimedes, kus on esinenud nt *-ke* ja *-u*. *ke*-lõpulisel naisnimesid on esitatud Mägiste raamatutes (1929, 1936), ent suurem osa pole neist kasutusse jõudnud: **Aalike*, **Ainike*, **Airike*, **Annike*, **Aulike*, **Eilike*, **Hellike*, **Illike*, **Kullake*, **Küllike*, **Lillike*, **Meelike*, **Merike*, **Mesike*, **Tuulike*, **Orvike*, **Toomike*. Nimesid **Küllike* ja **Meelike* esitleti Soome eeskujul meie kalendrites ka varem (Rajandi, Tarand 1970: 131), ent võib tõele vastata Rajandi ja Tarandi arvamus (1970: 131–132), et eesti kainele ja deminutiivse vähe armastavale meelele sobisid (Tõnissoni soovitatud) **Külli* ja **Meeli* paremini. Seda kinnitab asjaolu, et laiemalt on levinud neist õieti ainult **Merike* ja **Küllike*.

Ungari tavasse kuulub mehenimede naisvastete kasutamine, nt *György* > **Györgyi*, *Erik* > **Erika*, *Marcell* > **Marcella*, *Krisztián* > **Krisztiána*, *Zoltán* > **Zoltána*, *Richárd* > **Rikarda* (vt nt Farkas 2017: 143–144; Fercsik, Raátz 2009: 18).

Eestis on sellist teisest soost nimevaste moodustamist uute nimede puhul keerulisem tabada, kuna samast tüvest uudisnimesid esitleti enamasti üheskoos. Rajandi ja Tarand on Tõnissoni kalendrimaterjalist taoliste näidetena pakkunud (1970: 132–133) *Eelias* > **Eele* ja vastupidise näitena **Maade* (< **Magdalena*) > *Maadlus*.

Ungari keeles soovitati ka rahvusvaheliste nimede tõlkimist **Hajnalka* (< **Aurora*); *Szilárd* (< *Konstantin*), *Győző* (< *Viktor*) (Fercsik, Raátz 2009: 143; Farkas 2017: 143).

Rajandi ja Tarand on pakkunud mõned variandid Tõnissoni võimalike tõlgitud nimede kohta, nt **Koidu* (< **Aurora*), *Võit* (< *Viktor*), **Võidu* (< **Viktoria*), *Üksmeel* (< **Concordia* ~ *Concordius*). Samas nendivad nad, et tõlgendusvõimalusi on teisigi. (Rajandi, Tarand 1970: 135)

- **Levikut edendavaid asjaolusid.** Nii Ungaris kui ka Eestis on nimede soovitamisel ja levitamisel oluline roll omistatud kirjandusele.

Nimesid on kirjanduskangelaste jaoks spetsiaalselt loodud, nt **Tímea*, **Tünde*, **Etelka*, **Ilma*. Ka on võinud kirjanikud muul moel eeskujuks olla. Näiteks *Zoltán* muutus populaarseks pärast seda, kui Petőfi selle nime oma pojale pani (Fercsik, Raátz 2009: 290).

Eestis on samuti kirjandusteoste roll oluline olnud. Kirjandusteoses esinemine ei garanteerinud nimele edu, ent andis edumaa. Jutukirjanduse mõjul hakati isegi eestipäraseks pidama nimesid, mis seda tegelikult polnud. Näiteks **Hildat* peeti A. Saali jutustuse mõjul eesti nimeks (Roos 1962: 419) ning **Hilda* oli üks 19.–20. sajandi vahetuse populaarsemaid nimesid. Roos loetleb kirjandusest tõe saanud nimesidena veel järgmisi (1962: 421): *Endel*, **Aita*, **Leili*, *Vambola*, **Leida*, **Vaike*, **Lehte*, **Maimu*. Mõned kirjanduslikud nimed muutusid populaarseks veel alles pärast II maailmasõda, nt *Meelis*, **Merike*, *Urmas*. Oluline koht oli kindlasti ka eeposel „Kalevipoeg“. Kalevi ema Linda nime on tõlgendatud ka eesti keele alusel ning sellest sai üks esimesi populaarseid eestipäraseid naisenimesid 120 aastat tagasi. Eepose mõjul levis veel *Kalev* ning tema vendade nimed *Olev* ja *Sulev*. Samast levis ka **Salme* (Roos 1962: 415, 416).

Ka kirjanike varjunimed võisid eeskujuks olla. Rahvusliku ärkamisaja aegne poetess kirjanikunimega Lydia Koidula (tegelikult Lydia Emilie Florentine Jannsen) on nime-eeskuju pakkunud ning kogu *Koidu*-sarjale ilmselt tuge pakkunud (*Koit*, **Koidu*, **Koidula*). Lisaks on Koidula eeskujul *la*-lõppu teistelegi tüvedele lisatud (Rajandi, Tarand 1970: 137).

Kokkuvõte

Eesti ja ungari omakeelsete nimede levikus on küll oluline, peaaegu sajandi pikkune ajaline vahe, ent ometi on märgatavad tugevad paralleelid. Seda saab nentida omakeelsetena esitletud nimerühmade, aga

ka nimede moodustusvõtete ning levikukanalite puhul. Samas on domineerivad rühmad mõnevõrra erinevad.

Ungaris on olulisel kohal nn vanad, ristiustamiseelsed ungari nimed: enamasti ungarlaste ajalooa seotud isikute nimed, aga ka kirjanike loodud pseudoajaloolised nimed. Need nimed on ka tänapäeval püskasutuses erinevalt Eestist, kus mõned nimed tulid küll laia kasutusse eestistamise kõrgajal, ent on praeguseks kõrvalise tähtsusega. Ungaris olid ja on tähtsad ajalooliste juhtide nimed, millele leidub eesti tavast ajaloolistel põhjustel analoogseid näiteid väga vähe.

Teine tähtis rühm on rahvusvaheliste nimede ungari vasted, laennimed. Need on üldlevinud, rahvusvahelisi variante peaaegu ei kasutata (nt *Sándor*, *István*, *János* jne). Siia hulka loetakse ka tõlkenimed (nagu *Szilárd* või **Virág*), mis on samuti populaarsed. Ka Eestis kasutatakse endiselt laennimesid (nt **Liis*, **Mari*, *Kristjan*) ning eestlased peavad just neid tüüpilisteks eesti nimedeks, ent kuna eesti nimetraditsioon tugineb nimemoe vaheldumisele ja nimede paljususele, siis sellist püsiva kasutuse staatust neil nimedel pole.

Kuivõrd eelnevalt nimetatud rühmad on eesti vaheldusrikka nimemoe tava jaoks olnud võrdlemisi piiratud nimevalikuga, on kunstlikult loodud omanimed olnud Eestis tähtsamal positsioonil kui Ungaris.

Moodustusviisidest on Ungaris esile kerkinud nimede loomine deminutiivsufiksitate abil ning mehenimedest naisvastete moodustamine. Mõlema viisi kohta leiab ka eesti materjalist näiteid, ent need on pigemini teoreetilises plaanis märkimist väärt, nimede tarvitamise mõttes on tegemist harva kasutatust leidnud nimedega.

Uute nimede leviku mõttes tulevad ühiste joontena esile nende esinemine kirjanduses, mis võis uuele nimele eelisseisundi anda. Arvesse tulevad siinjuures nii kirjandusteostes esinevad kui ka kirjanikega seotud nimed. Eestis oli uute nimede tutvustamisel väga oluline osa rohkel kalendrikirjandusel, kus nimesid esitleti ning neid ka pidevalt uute valikutega värskendati.

Kuigi nimeuunduse idee leviku kohta Eestisse pole väga palju teada ning eeskätt on viidatud lähedasele eeskujule Soomele, on rea

kokkulangevuste tõttu Ungarile kui eeskujule põhjust rohkemgi tähelepanu pöörata – nagu sellele võimalusele osutab Ungari keeleuudenduse eeskuju.

VIIDATUD KIRJANDUS

- Annus, Endel 2000. Eesti kalendrikirjandus 1720–1900. Tallinn: Eesti Akadeemiline Raamatukogu.
- Ansomardi 1903. Nimede asjus. – *Linda* 48, 843–846.
- EKK 2007 = Erelt, Mati; Tiiu Erelt, Kristiina Ross. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Ernits, Villem 1921. Nimede muutmine kultuuriloolisena nähtusena. – Eestlasele eesti nimi. Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetused II, 16–27.
- Farkas, Tamás 2015. Changing Names as Abolishing the Difference: Personal Names as Ethnic Symbols, Characteristics of Surname Changes and the Magyarization of Surnames in Hungary. – *Létünk* 3, 27–39.
- Farkas, Tamás 2017. Creating a National Given Name Stock. – Proceedings of the Fourth International Conference on Onomastics „Name and Naming“ Sacred and Profane in Onomastics, 137–146. DOI: 10.30816/ICONN4/2017/10.
- Fercsik, Erzsébet; Judit Raátz 2009. Keresztnevek enciklopédiája. A leggyakoribb női és férfinévek. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Hajdú, Mihály 2003. Általános és magyar névtan. Budapest: Osiris Kiadó.
- Hajdú, Mihály 2010. Családnévek enciklopédiája. Leggyakoribb mai családneveink. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Henno, Kairit 2001. Emakeele Selts nimede eestistamise käivitajana. – *Keel ja Kirjandus* 2, 73–79.
- Hussar, Annika 1998. Eestlaste eesnimedest aastatel 1930–1990. Magistritöö eesti keele alal. Tartu Ülikool.
- Hussar, Annika 2007. New Estonian names a hundred years ago. – Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences, 3: The 21st International Congress of Onomastic Sciences, Uppsala, 19.–24.8.2002. Ed. Eva Brylla, Mats Wahlberg. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen, 143–150.
- Hussar, Annika 2015. Eestlaste eesnimed 1900. aastal. – *Emakeele Seltsi aastaraamat* 60, 51–73. doi:10.3176/esa60.03.

- Kallas, Oskar 1910. Uusi nimesid? – Sirvilauad 1911, Eesti Rahva Täht-
raamat. Tartu, 17–23.
- Kallas, Oskar 1921. Sadakakskümmend uut ristinime. Tartu.
- Karády, Viktor; István Kozma 2002. Név és nemzet. Családnév-változtatás,
névpolitika és nemzetiségi erőviszonyok Magyarországon a feudaliz-
mustól a kommunizmusig. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kiefer, Ferenc (Ed.) 2003. A magyar nyelv kézikönyve. Budapest: Akadémiai
Kiadó.
- Kiviniemi, Eero 2006. Suomalaisten etunimet. Suomalaisen Kirjallisuuden
Seuran toimituksia 1103.
- Kurrik, Juhan 1901. Nimede raamat. Tartu.
- Ladó, János; Ágnes Bíró 2000. Magyar utónévkönyv. Budapest: Vince Kiadó.
- Leibring, Katharina 2016. Given names in European naming systems. – The
Oxford Handbook of Names and Naming. Ed. Carole Hough. Oxford:
Oxford University Press, 199–213.
- Maitz, Péter; Tamás Farkas 2008. Der Familienname als Nationalsymbol.
Über den Untergang deutscher Familiennamen im Ungarn des 19. Jahr-
hunderts. Zeitschrift für germanistische Linguistik 36: 2, 163–196. DOI:
10.1515/ZGL.2008.015.
- Moorits, Jaane 2000. Eesnimed Mats Tõnissoni tähtraamatutes. Bakalau-
reusetöö. (Käsikiri TÜ eesti keele õppetoolis).
- Mägiste, Julius 1929. Eestipäraseid isikunimesid. Akadeemilise Emakeele
Seltsi toimetused 18. Tartu: Akadeemiline Emakeele Selts.
- Mägiste, Julius 1936. Eestipäraseid eesnimesid. Akadeemilise Emakeele
Seltsi toimetised 28. Tartu: Nimede Eestistamise Liit.
- Paikkala, Sirkka 2004. Se tavallinen Virtanen. Suomalaisen sukunimi-
käytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1920. Suomalai-
sen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 959.
- Raag, Raimo 2008. Talurahva keelest riigikeeleks. Tartu: AS Atlex.
- Rajandi, Eduard; Helmut Tarand 1970. Eesti eesnimedest Mats Tõnissoni
tähtraamatutes. – Emakeele Seltsi aastaraamat 16, 125–141.
- Rava, August 1935. Muudetud nimede register. I. Tallinn: Aura.
- Roos, Eduard 1962. Eesti eesnimede ajaloost XIX ja XX sajandi vahetusel. –
Keel ja Kirjandus 7, 412–421.
- Roos, Eduard 1961. Eesti muistseist isikunimedest. – Keel ja Kirjandus 6,
341–352.

- Rootsmäe, Lemming 1969. Võnnu kihelkonna isikunimed XVIII sajandil. – Keel ja Kirjandus 10, 623–624.
- Saari = Саари, Хенн (ред.) 1988. Стратиграфия личных имен у эстонцев. – Суперанская, Александра Васильевна. Ономастика, типология, стратиграфия. Москва: Наука, 182–191.
- Slíz, Mariann 2016. Personal Names Originating from Literature or Motion Picture in the Hungarian Name Stock – A Historical Survey. – Proceedings of the 25th International Congress of Onomastic Sciences, Glasgow, 25.–29.08.2014. Vol. 3: Anthroponomastics. Ed. Carole Hough, Daria Izdebska. Glasgow: University of Glasgow.
- Tamm, Marek 2018. Rahvuste tegemine. Humanitaarteaduslik vaade. – Keel ja Kirjandus 1–2, 15–29.
- Vincze, László 2007. Das ungarische Personennamensystem. – Europäische Personennamensysteme. Ein Handbuch von Abasisch bis Zentralladinisch. Ed. Andrea Brendler, Silvio Brendler. Hamburg: Baar, 799–815.

SUMMARY

USAGE OF ESTONIAN AND HUNGARIAN ORIGINAL GIVEN NAMES

Annika Hussar, Tiina Rüütmaa

The paper discusses the development of the stock of Estonian and Hungarian original, national given names. Hungary has often been mentioned as a direct example for Estonian-language modernisation as well as an indirect example for renewal of the name stock. The background situation in both countries was similar as well: growing national consciousness, more freedom, as well as quite a limited name stock and therefore a great need for new names.

In Hungary, Hungarian given names started to come into use at the end of the 18th century and spread more widely in the 19th century. In Estonia, own-language given names became popular at the end of the 19th century, with a peak occurring in the 1930s.

Parallels can be found not only in the given name stock that was recommended and came into use, but also in the importance of certain groups of names; however, the influence of own-language names on subsequent usage of given names differs between Hungary and Estonia. This paper discusses the common features of the changes and groups of names between the two countries.

The following names were recommended and came into use:

- Names imitating ancient pagan names based on common word stems, usually with a transparent meaning: Estonian *Lembit* 'beloved', *Meeli – *meel* 'mind'; Hungarian *Ajandék 'gift', *Fehéra 'fairhaired', *Pirit 'red', *Előd* 'firstborn', *Fodor* 'curly'. Hungarians have also revived many ancient names of kings, nobility and leaders: *Attila*, *Aladár*, *Csaba*. In Estonia there are no such examples; the sole exception might be the name *Lembitu*.

In Hungary, pre-Christian names were also important, usually connected to Hungarian history, but also pseudohistoric names created by writers. In Hungary, those names are still in use, unlike in Estonia, where during the peak time of Estonianisation some similar names were widely used, but are of little importance today.

- Loan names – adapted names from different languages, also especially-well adapted names that are considered to be own-language names:

Estonian: *Anne (< *Anna*), *Maret (< *Margaretha*), *Tiiu (< *Dorothea*), *Liis (< *Elisabeth*); *Jüri* (< *Georg*), *Tõnis* (< *Anton(ius)*), *Madis* (< *Mattias*);

Hungarian: *András* (*Andreas*), *István* (*Stefan*), *János* (*Johannes*), *Mátyás* (*Mathias*), *Pál* (*Paul*), *Sándor* (*Alexander*), *Tamás* (*Thomas*), *György* (*Georg*), *László* (*Ladislaus*), *Erzsébet (*Elisabeth*), *Márta (*Martha*); *Dorottya (*Dorothea*), *Katalin (*Katharina*), *Klára (*Klara*), *Zsófia (*Sofia*).

- Own-language names, artificially created of common stems or elements. In Estonia it was recommended to use words that had a suitable meaning and structure (*Eha ('sunset glow'), *Kaja ('echo'), *Laine ('wave'), *Luule ('poetry'), *Pilvi ('cloud'), *Õie ('blossom'), *Õnne ('felicity'); *Kalju* ('cliff'), *Agu* ('dawn'), *Aare* ('treasure')), and borrow names from closely-related languages (e.g. mostly Finnish *Hilja, *Väino*). Analogous examples from Hungarian are *Tünde ('fairy'), *Kincső ('treasure'), *Csilla ('star').

Insofar as the aforementioned groups of names have been too restrictive for the flexible Estonian name fashion, artificially-created names have had a stronger position in Estonia than in Hungary.

- Similarities in name creation.

In Hungarian diminutive suffixes have been used to create names *Áldáska 'blessing + dim.', *Aranka 'gold + dim.', *Hajnalka 'dawn + dim.', *Apród 'small + dim.', *Árpád 'barley

+ dim.². In Estonian diminutive suffixes have not been used as frequently and there are only a couple of more widespread names created using that method (e.g. **Merike*, **Küllike*).

In Hungarian, it is common to create female names based on male names (*György* > **Györgyi*, *Erik* > **Erika*, *Marcell* > **Marcella*, *Krisztián* > **Krisztiána*). Among Estonian new names, such a method is hard to detect as new names were often suggested in groups without any accompanying additional explanations from the authors (coiners) of the names.

In Hungary, it was also recommended to localise international names (**Hajnalka* (< **Aurora*); *Szilárd* (< *Konstantin*), *Győző* (< *Viktor*)). The same method was also used in Estonia (**Koidu* (< **Aurora*), *Võit* (< *Viktor*)).

- Both Hungarian and in Estonian literature has had a significant role in creating and spreading new names. Names have been specially created for literary characters and literature has been good channel for popularising new names. For example, the Hungarian names **Tímea*, **Tünde*, **Etelka*, **Ilma* were specially created for literary characters; the name *Zoltán* became popular after the beloved poet Petőfi gave it to his son. In Estonia, names from the national epic poem ‘Kalevipoeg’ were used, as well as names from national romantic novels (e.g. **Leili*, **Maimu*, **Merike*, *Vambola*, *Urmás*). In Estonia, calendars also had an important role in spreading new names.

Although there is not much information about how the name stock renewal idea reached Estonia, Finland has frequently been mentioned as a close example. Due to several similarities, it would seem sensible to pay more attention to Hungary; the example of Hungarian-language modernisation also points in that direction.